

Utbildningsdepartementet
Forskningspolitiska enheten
u.remissvar@regeringskansliet.se.

Remissvar Stärkt fokus på framtidens forsknings- infrastruktur, SOU 2021:65 (dnr U2021/03432)

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över slutbetänkandet av utredningen om organisation, styrning och finansiering av forskningsinfrastruktur och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har LiU följande synpunkter på remissen:

LiU instämmer med utredningen om att fokusera på flexibilitet och utveckling av dagens system snarare än radikal förändring, samtidigt som betänkandet utelämnar viktiga frågor om organisation och finansiering åt andra att lösa.

LiU tillstyrker följande:

- utredningens förslag om att infrastrukturer ska utgå från forskningsbehov och drivas av lärosäten.
- förslaget att skapa en ny myndighet för digitala infrastrukturer. Dock är frågan komplicerad och bör utredas vidare.
- till att bredda användandet av forskningsinfrastrukturer och dessa ska ses som samhällsinvesteringar.

Vidare avstyrker LiU följande:

- förslaget om en ökad politisk styrning genom en partipolitisk representation i forskningsberedningen
- förslaget om en ny myndighet för infrastrukturer av särskilt nationellt intresse

LiU välkomnar betänkandet stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur. Utredningen ger en bred genomlysning av det komplexa ekosystemet som utgör svensk forskningsinfrastruktur samtidigt som inga radikala förändringar föreslås.

Betänkandet framhåller tydligt att forskningsinfrastruktur är kopplad till forskningens behov något som LiU ytterligare vill understryka, då infrastrukturer inom många vetenskapsområden är ett fundament för god forskning.

LiU saknar dock en djupare belysning om hur det nationella landskapet avseende forskningsinfrastruktur kopplar till det internationella. Forskningen i sig har inga gränser och många av de svenska infrastrukturerna samverkar med internationella sådana. Likaså nyttjas infrastrukturerna av både svenska och utländska forskare. Detta är ett komplicerat ekosystem och den nationella delen av landskapet kan inte ses separat från den internationella.

Nedan följer kommentarer på specifika avsnitt i utredningen

8.1 Ramverket

LiU ställer sig positiv till att det politiska ansvaret för forskningsinfrastruktur förtydligas för att skapa bättre förutsättningar för en övergripande strategisk inriktning. Däremot avstyrker LiU förslaget om ökad partipolitisk representation i forskningsberedningen. Som nämnt ovan så ska forskningsinfrastrukturen svara mot forskningens behov därför bör även styrningen utgå från forskningens behov snarare än parti- eller regionalpolitik.

8.2 Utredningens syn på finansiering av forskningsinfrastruktur

LiU tillstyrker förslaget att omfattande forskningsinfrastrukturer med särskilt långsiktiga finansieringsbehov för såväl drifts- som utvecklingskostnader ska betraktas som en samhällsinvestering.

Vidare har LiU inget att invända emot att myndighetskapital används för att finansiera anskaffningen av forskningsinfrastruktur i den mån det är möjligt med nuvarande regelverk. Dessutom delar LiU utredningens bedömning angående avgifter för nyttjande av forskningsinfrastrukturer.

8.3 Frivillig samverkan för organisation av forskningsinfrastrukturer

LiU instämmer i att lärosätena har en viktig roll vad gäller finansiering och prioritering av forskningsinfrastruktur och att detta många gånger kan ske genom frivillig samverkan. Dock är Vetenskapsrådet en mycket viktig aktör som många

gångar bör ingå som en kompetent avseende utvärderingar, prioriteringar samt finansiering.

Betänkandet belyser ansvarsfördelningen mellan olika aktörer avseende det nationella infrastrukturlandskapet. LiU har delvis en annan syn än utredningen, se till exempel 8.6 nedan. Linköpings universitet ser tre övergripande aktörer som de viktigaste för att uppnå bättre samordning: riksdag/regering, Vetenskapsrådet och de forskningsstarka lärosätena. Naturligtvis finns ytterligare viktiga aktörer och finansiärer men det huvudsakliga ansvaret ligger hos de ovan tre nämnda. Kortfattat ser LiU tre viktiga komponenter som berör dessa aktörer, nämligen utvärderingar, avtalsbaserat samarbete samt förordningsreglering.

En nyckelfaktor för ett framgångsrikt nationellt infrastrukturlandskap är betydelsen av återkommande utvärderingar som instrument för långsiktiga prioriteringar. Vetenskapsrådet är bäst lämpade att ta detta ansvar särskilt då forskningen och infrastrukturer är i ständig utveckling samt att Vetenskapsrådet är den aktör som redan idag bär detta ansvar för de nationella infrastrukturer som de delfinansierar. Utvärderingar av hög kvalitet behöver utföras både avseende ny infrastruktur och redan existerande sådana. Resultat från dessa utvärderingar måste därefter utgöra grund för beslut om ny eller fortsatt verksamhet eller avveckling av redan existerande infrastrukturer.

Avtalsbaserat samarbete innebär att flera lärosäten har ett delat och lika ansvar för att driva och utveckla en forskningsinfrastruktur medan ett lärosäte är medelsförvaltare och som sådan också har det administrativa ansvaret för helheten. Detta lärosäte har också det formella ansvaret gentemot bidragsgivaren. Av denna typ av samarbete regleras många i dag via konsortialavtal och fungerar väl. Denna typ av avtalsbaserat samarbete har utvecklats genom åren, och även om det finns utrymme för förbättringar, förordar LiU en vidareutveckling av detsamma.

I vissa specifika fall, såsom för SciLifeLab, finns det förordningsreglering som reglerar till exempel styrelsens sammansättning men ger också vissa mandat oberoende av medelsförvaltande universitetsstyrelse avseende vissa uppgifter. LiU vill betona vikten av antingen konsortialavtal eller en förordningsreglering där det gemensamma ansvaret tydligt framgår.

8.4 Förordningsstyrda forskningsinfrastrukturer

SciLife Lab

LiU tillstyrker föreslagna förordningsreglering men i dessa bör vårduniversitetens gemensamma ansvar för verksamheten vara explicit.

MAX IV.

LiU instämmer i utredarens bedömning att lärosätets ansvar och mandat bör förtydligas i förordningen men anser att förslaget behöver vidareutvecklas för att erhålla en bättre nationell förankring. Här efterfrågas en översyn av styrningen av MAX IV för att öka transparensen samt för att ge lärosätena möjlighet att påverka den framtida utvecklingen av MAX IV.

8.5 Förslag gällande sammanhållen organisation för digital infrastruktur för forskning

LiU tillstyrker förslaget att skapa en ny myndighet för digitala infrastrukturer. Detta ligger i linje med det förslag som SUHF tillsammans med Vetenskapsrådet tidigare lämnat in. Tyvärr lämnar utredningen inget specificerat förslag på organisation, finansiering och ansvar för en ny sådan myndighet. Detta gör ställningstagandet komplicerat och frågan bör sålunda utredas vidare.

8.6 En framtida myndighet för forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse

LiU avstyrker förslaget att ge en ny myndighet huvudansvaret för finansiering av forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse. Som nämnts tidigare bör kopplingen mellan forskning och forskningsinfrastruktur utvecklas varför det vore bättre att samordningsansvaret kvarstod vid Vetenskapsrådet.

8.7 Förändringar i Vetenskapsrådets samordningsansvar för forskningens infrastrukturer

LiU avstyrker förslaget till förändringar i Vetenskapsrådets samordningsansvar. Utgångspunkten måste vara de krav och behov som svensk forskningen ställer för att kunna upprätthållas på hög nivå och vara konkurrenskraftig vilket är ett uppdrag som Vetenskapsrådet redan idag hanterar i väl upparbetade former. Att utöka samrådsgrupperna med intressenter från näringsliv och regioner kan ha fördelar men kräver, såsom LiU ser det, inte förordningsförändringar.

8.8 Ökad tillgänglighet och deltagande vid forskningsinfrastrukturer

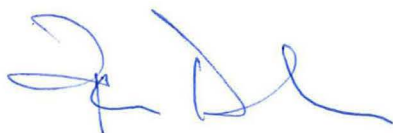
LiU tillstyrker förslaget om uppdrag till Vinnova att i samverkan med lärosäten och Vetenskapsrådet ta fram en samlad plats för information om tillgängliga forskningsinfrastrukturer.

9 Fortsatt tillgång till polarforskningsfartyg

LiU är positiva till ett nytt polarforskningsfartyg och därmed en förstärkt klimatsatsning, men vill samtidigt påpeka vikten av att samordna detta förslag med andra satsningar och forskningsfartyg som idag finns. Frågan bör därför utredas vidare.

Handläggningen av beslutet

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Jan-Ingvar Jönsson i närvaro av vice rektor för forskning Matts Karlsson och vice rektor för samverkan Per-Olof Brehmer efter föredragning av forskningsdirektör Per Dannetun.

Per Dannetun

Sändlista:

Universitetsledningen
Universitetsdirektörens ledningsgrupp
Fakultets- och områdesstyrelser
Dekanerna
Prefekterna
Fakultetskanslierna
Överbibliotekarien
Internrevisionen
Berörda lokala fackliga organisationer
Studentkårerna
LiU-Nytt
Dokument- och arkivenheten (original)

